

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 98/2018-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. mája 2018 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojmíra Mamojku v konaní o sťažnosti obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o., Žehrianska 3179/3, Bratislava, zastúpenej advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Pavol Konečný, ktorou namietala porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 317/2017-304 z 29. septembra 2017, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 317/2017-304 z 29. septembra 2017 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 317/2017-304 z 29. septembra 2017 zrušuje a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť trovy konania obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o. v sume 390,50 € (slovom tristodevät’desiat eur a päťdesiat centov) na účet advokátskej kancelárie LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Sťažnosti obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 98/2018-11 z 13. marca 2018 prijal na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o., Žehrianska 3179/3, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), v časti, ktorou namietala porušenie svojich v záhlaví označených základných práv a slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 317/2017-304 z 29. septembra 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplýva, že 16. septembra 2015 bola okresnému súdu doručená žaloba [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa“), ktorou sa proti sťažovateľke ako žalovanej domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti – pozemku registra [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] v spoluvlastníckom podiele 1/4. Podaním doručeným okresnému súdu 7. septembra 2016 vzala žalobkyňa žalobu v plnom rozsahu späť a žiadala konanie zastaviť. Okresný súd uznesením č. k. 18 C 497/2015-211 z 13. septembra 2016 konanie

o žalobe žalobkyne zastavil a zároveň rozhodol, že žalobkyňa má právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, keďže „*k späťvzatiu žaloby prišlo vplyvom konania prokurátora (vstúpil do katastrálneho konania, podal protest) a správnych orgánov, na ktoré nemala žalobkyňa žiadny vplyv. Žalovaný popieral neplatnosť Kúpnej zmluvy a preto súd mal za dôvodné, že žalobkyňa má právo na náhradu trov konania.*“.

3. Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd uznesením č. k. 5 Co 736/2016-236 z 22. decembra 2016 uznesenie okresného súdu v napadnutej časti (vo výroku o náhrade trov konania) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, aby zistil, „*kedy sa žalobkyňa dozvedela o existencii predmetného protestu prokurátora a v tejto súvislosti posúdi aj to, či k späťvzatiu žaloby z jej strany došlo bezprostredne po získaní tejto vedomosti alebo oveľa neskôr... V neposlednej miere sa bude prvoinštančný súd zaoberať aj tým, či medzi aktom späťvzatia žaloby a aktom zastavenia konania existuje príčinná súvislosť s jej prípadnými následkami na subjekt, ktorý bude v tomto konaní znášať trovy zastaveného konania. Takisto súd prvej inštancie v rámci odôvodnenia svojho nového uznesenia o trovách konania odôvodní druh správania sa žalovanej, pre ktoré došlo k samotnému späťvzatiu návrhu žalobkyňou a k zastaveniu konania v tejto veci.*“.

4. Okresný súd uznesením č. k. 18 C 497/2015-275 z 20. júna 2017 (opätovne) rozhodol, že žalobkyňa má právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, pričom konštatoval, že „*žalobkyňa v čase podania žaloby nemala inú možnosť ako domáhať sa určenia svojho vlastníckeho práva súdnym rozhodnutím. Rozhodnutie Okresného úradu Nitra, katastrálneho odboru bolo v danom čase právoplatné, pričom mala žalobkyňa dôvodnú obavu, že žalovaný prevedie vlastnícke právo k pozemku na tretiu osobu, na základe čoho súd nariadil neodkladné opatrenie, ktorým zakázal žalovanému s pozemkami disponovať. K späťvzatiu žaloby však prišlo s poukazom na konanie prokurátora (vstúpil do katastrálneho konania, podal protest, vstúpil do správnych konaní vedených na Krajskom súde v Nitre) a správnych orgánov. K späťvzatiu žaloby došlo po tom, čo sa žalobkyňa v septembri 2016 dozvedela, že do všetkých konaní týkajúcich sa preskúmania zákonnosti rozhodnutí Okresného úradu Nitra vedených na Krajskom súde v Nitre vstúpila Krajská prokuratúra Nitra, resp. na základe jej poverenia Okresná prokuratúra Nitra ako vedľajší účastník na strane žalovaného – Okresného úradu Nitra...*“.

Na základe vyššie uvedeného mal súd za to, že žalovaný zavinil zastavenie konania a preto žalobkyňa má právo na náhradu trov konania.“

5. Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd uznesením č. k. 5 Co 317/2017-304 z 29. septembra 2017 uznesenie okresného súdu zmenil tak, že žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov prvoinštančného konania a zároveň rozhodol, že žiadnej zo strán nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania [§ 257 v spojení s § 388 a § 396 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)]. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že krajský súd (na rozdiel od okresného súdu) *„zdieľa ten názor, že to bola žalobkyňa, ktorá svojim späťvzatím žaloby zo dňa 07. 09. 2016 zavinila zastavenie konania v prejednávanej veci, nakoľko na strane žalovaného subjektu nebolo preukázané také neskoršie správanie sa z jeho strany, ktoré by bolo možné považovať za súladné s navrhnutým žalobným petitom. Záver súdu o tom, že je splnený predpoklad na náhradu, nevyklučuje, aby súd súčasne nedospel k záveru, že sú splnené predpoklady k aplikácii ust. § 257 CSP, práve z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Súd za danej situácie napriek existujúcemu procesnému zavineniu vyslovil, že žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov konania. Pokiaľ ide o dôvody hodné osobitného zreteľa, resp. výnimočné okolnosti, tak tieto nie sú v súčasnej dobe špecifikované zákonom, pričom ich kvalifikovanie a samotný výklad sa ponecháva na súdnu prax. Odvolací súd v danom prípade za dôvody hodné osobitného zreteľa vzhliadol celý proces týkajúci sa priebehu výkupu pozemkov v kat. úz. [redacted] ktorého účelom bude vybudovanie strategického objektu v okrese Nitra (automobilová továreň pre výrobu osobných automobilov zn. Jaguár). V období po podaní žaloby, t. j. po 16. 09. 2015 došlo k podaniu protestu prokurátorky okresnej prokuratúry v Nitre proti rozhodnutiu OÚ Nitra zo dňa 24. 07. 2015 č. V-5235/2015, ktorým bol povolený vklad vlastníckeho práva v prospech žalovanej na základe kúpnej zmluvy. OÚ Nitra, katastrálny odbor v konaní V-5235/2015 predmetnému protestu prokurátora vyhovel rozhodnutím zo dňa 26. 01. 2016 č. Upo 27/2016-4/TO, pričom v ňom skonštatoval, že vlastnícke právo na žalovanú nebolo platne prevedené a do katastra nehnuteľností opäť zapísal ako vlastníčku žalobkyňu, nakoľko išlo o absolútne neplatný právny úkon. Žalobkyňa už vlastníčkou pozemku nie je, nakoľko štát si k predmetnému pozemku zap. na [redacted] pre kat. úz. [redacted] uplatnil predkupné právo. Takto načrtnuté dôvody hodné osobitného zreteľa, po intervencii zo strany Okresnej prokuratúry v Nitre navodili množstvo*

prebiehajúcich súdnych konaní na OS Nitra, predmetom ktorých bolo v prevažnej miere určenie vlastníctva fyzických osôb k pozemkom nachádzajúcim sa v predmetnom strategickom objekte s ich následným prevodom na štát, ku ktorým vlastníctvo na základe neplatných právnych úkonov pôvodne získala žalovaná. Spomínané dôvody hodné osobitného zreteľa majú svoj vzťah predovšetkým k týmto konaniam, pretože sa v týchto konaniach často vyskytujú, resp. sa ich bezprostredne aj týkajú. V tejto súvislosti odvolací súd poznamenáva, že svojim charakterom nejde o dôvody osobitného zreteľa, ktoré majú sociálny dôvod, pričom pri ich aplikácii sa musí skúmať dopad týchto dôvodov na všetky strany sporu. Samotným poslaním tohto ustanovenia (§ 257 CSP) je to, že súd ho používa iba vo výnimočných prípadoch, pričom má zabezpečiť odstránenie neprimeranej tvrdosti pre strany sporu. Pokiaľ sa jedná o odvolacím súdom uplatnený stupeň moderácie, účelom ktorého je nepriznanie žiadnej zo strán (úspešnej a aj neúspešnej) náhrady trov konania, tak odvolací súd ho aplikoval najmä vzhľadom na postoj a správanie sa žalovanej v čase odkupovania predmetných nehnuteľností od fyzických osôb a takisto aj s pohľadom na postoj a správanie sa žalobkyne v čase pred podaním a v čase po podaní určovacej žaloby z jej strany, ktorý s prihliadnutím na časový aspekt, nebol vo všetkých smeroch, až taký efektívny. Na margo existencie rozhodnutia odvolacieho senátu KS v Nitre č. k. 5 Co 736/2016-236 zo dňa 13. 09. 2015, na ktorého existenciu v písomnom vyjadrení k podanému odvolaniu poukazuje žalobkyňa, tak uvedené rozhodnutie bolo prijaté v inom zložení senátu, ako bolo prijaté toto rozhodnutie, pričom časť právnych záverov v ňom obsiahnutých je už v súčasnej dobe prekonaná rozhodovacou činnosťou v tejto oblasti. “

6. So závermi napadnutého uznesenia krajského súdu sťažovateľka nesúhlasí a v sťažnosti poukazuje na to, že „žalobca Pozemok predal najskôr Sťažovateľovi, pričom túto kúpnu cenu nevrátil a následne Pozemok predal spoločnosti [REDAKOVANÉ]. Z obsahu protestu prokurátora bolo podľa názoru Sťažovateľa zrejmé, že prokurátor podal protest z dôvodu porušenia predkupného práva štátu k dotknutým nehnuteľnostiam. Toto údajné predkupné právo mohol porušiť jedine Žalobca ako predávajúci a ako subjekt povinný z predkupného práva, nie žalovaný ako kupujúci... Žalobca vzal žalobu späť z dôvodu, že stratil aktívnu vecnú legitimáciu po tom, ako Kúpnu zmluvou [REDAKOVANÉ] zo dňa 04. 03. 2016 previedol vlastnícke právo k dotknutej nehnuteľnosti na spoločnosť [REDAKOVANÉ], ako to vyplývalo z priloženej

zmluvy uverejnenej v Centrálnom registri zmlúv. Ani po tomto úkone, plne v réžii Žalobcu, nemal Žalobca potrebu vziať späť žalobu alebo zmeniť účastníka konania na strane Žalobcu na uvedenú spoločnosť. Tým, že ani Žalobca, ani uvedená spoločnosť nepodali do konania návrh na zmenu žalobcu, je zrejmé, že minimálne od marca 2016 (od povolenia vkladu vlastníckeho práva v prospech uvedenej spoločnosti) žaloba Žalobcu nemohla byť vo veci samej objektívne dôvodná, nakoľko Žalobca právo, ktorého určenia sa domáhal, previedol na tretiu osobu... Sťažovateľ poukazuje na to, že s prihliadnutím na náročnosť predmetného súdneho konania musel byť za účelom dostatočne kvalifikovanej obrany jeho práv a právom chránených záujmov, zastúpený odborne spôsobilou osobou – t. j. advokátom. Z dôvodu podania žaloby Žalobcu ako aj z dôvodu vykonania iných úkonov Žalobcu počas súdneho konania, vznikla na strane Sťažovateľa potreba vykonania viacerých úkonov, ktorými reagoval na úkony Žalobcu. Tieto úkony vykonal v jeho zastúpení jeho právny zástupca. Sťažovateľ tým, že sa dal v súdnom konaní zastúpiť advokátom, sa snažil len brániť svoje práva a právom chránené záujmy. Sťažovateľovi teda z dôvodu jeho zastupovania advokátom vznikli náklady, ktoré mu za terajšieho stavu reálne nikto nenahradí. Sťažovateľ poukazuje, že z vyššie uvedených skutočností je zrejmé, že žiadnym svojím konaním procesne nezavinil zastavenie tohto súdneho konania a v konečnom dôsledku nedal ani príčinu na začatie tohto súdneho konania (a to predovšetkým s poukazom na to, že predkupné právo štátu porušil Žalobca). Sťažovateľ má za to, že Porušovateľ... 2 mal pri rozhodovaní... posudzovať aj tieto vyššie uvedené skutočnosti.“

7. Podľa názoru sťažovateľky „v Uznesení 2 absentujú jasné a zrozumiteľné odpovede na všetky relevantné právne a skutkové otázky. Uznesenie 2 vychádza zo skutočností, ktoré neboli preukázané a je nedostatočne odôvodnené v časti dôvodov hodných osobitného zreteľa... Súd neuvádza konkrétne dôvody, len všeobecne konštatuje, že k aplikácii pristúpil vzhľadom na postoj a správanie Sťažovateľa, i postoj a správanie Žalobcu, pričom nijako nekonkretizuje, čo ho viedlo k takému záveru. Dôvod rozhodnutia súdu teda zostáva naďalej v rovine dohadov. Sťažovateľ pre úplnosť dodáva, že v čase späťvzatia nebolo (a ani nemohlo byť vzhľadom na fázu konania) preukázané, či žaloba bola dôvodná, nakoľko nedošlo k prejednaniu merita veci. Argumenty súdu ohľadne aplikácie dôvodov hodných osobitného zreteľa tak nie sú spätne verifikovateľné, a teda odôvodnenie nemá kvalitu, ktorá je implikovaná v práve na spravodlivý proces. Navyše

Porušovateľ 2 svoj záver neodôvodnil zo všetkých relevantných právnych hľadísk. Porušovateľ 2 neuvádza o aké okolnosti uzatvárania kúpnej zmluvy ide. Zrejme vychádza len zo skutočností popísaných v žalobe. Aby z nich Porušovateľ 2 mohol vychádzať (aj keď len pri posudzovaní nároku na náhradu trov), musí mať skutkové okolnosti preukázané. Z odôvodnenia nie je zrejmé, aké dôkazy súd vykonal za účelom zisťovania skutkového stavu veci. Odôvodnenie súdu je nedostatočné a nezrozumiteľné a nedostatok riadneho odôvodnenia má za následok nepreskúmateľnosť napadnutého Uznesenia 2. Nezrozumiteľnosť odôvodnenia spočíva najmä v tom, že nie je možné ani žiadnou právne relevantnou formou výkladu dospieť k logicky korektnému výkladu dôvodov, pre ktoré nepriznal náhradu trov konania žiadnej zo strán.“.

8. Na podporu uvedených argumentov sťažovateľka predložila ústavnému súdu aj uznesenia krajského súdu č. k. 25 Co 165/2017-235 z 13. septembra 2017 a č. k. 8 Co 262/2017-394 z 29. novembra 2017 vydané v skutkovo identických prípadoch, v ktorých krajský súd rozhodol odchylným spôsobom a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov prvostupňového konania, ako aj odvolacieho konania.

9. K veci sa listom sp. zn. Spr 322/18 z 9. apríla 2018 vyjadril predseda krajského súdu, v ktorom skonštatoval, že „vychádzajúc z ust. § 234 ods. 2 v spojení s § 220 ods. 2 CSP, ako i z obsahu uznesenia krajského súdu je zrejmé, že odôvodnenie sťažnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu jasným a zrozumiteľným spôsobom sa vysporiadalo so všetkými okolnosťami, ktoré majú pre vec podstatný význam a ktoré dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia, z ktorého dôvodu ho nemožno považovať za nepreskúmateľné. Posúdenie jeho vecnej správnosti alebo nesprávnosti nie je v mojej kompetencii, pretože takéto oprávnenie prináleží súdu v rámci riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov pri splnení predpokladov vyplývajúcich z Civilného sporového poriadku. Z uvedeného dôvodu ponechávam preto na posúdenie Ústavnému súdu Slovenskej republiky, či postupom Krajského súdu v Nitre došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky v rozsahu uvedenom v jej ústavnej sťažnosti.“.

10. Sťažovateľka v stanovisku k vyjadreniu predsedu krajského súdu z 23. apríla 2018 zotrvala na svojich sťažnostných námietkach, pričom zdôraznila, že „požiadavka

odôvodnenia súdneho rozhodnutia nie je samoučelná, ani formálna. Prostredníctvom odôvodnenia sa súd podrobuje kontrole, či pri rozhodovaní vzal do úvahy všetky v konaní významné a právne prvky sporu a či ich hodnotenie súdom je v súlade správnou úpravou podľa ktorej súd o spore rozhodoval. Odôvodnenie rozhodnutia je zárukou toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny.“.

11. Predseda krajského súdu v podaní sp. zn. Spr 322/18 z 9. apríla 2018 a sťažovateľka v podaní z 23. apríla 2018 uviedli, že netrujú na verejnom ústnom pojednávaní.

12. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

13. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých

orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

15. V súvislosti s tým ústavný súd opakovane judikuje, že pri uplatňovaní tejto právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

16. Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením krajského súdu č. k. 5 Co 317/2017-304 z 29. septembra 2017.

17. Podľa čl. 20 ods. 1 prvej vety ústavy každý má právo vlastniť majetok.

18. Podľa čl. 20. ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

19. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

20. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

21. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

22. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

23. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

24. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152

ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

25. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj rozhodovanie o náhrade trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). Rozhodovanie o náhrade trov konania je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku. Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

26. Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09, IV. ÚS 481/2013), ak zistí, že rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

27. V okolnostiach posudzovaného prípadu krajský súd využitím moderačného práva vyplývajúceho z § 257 CSP (v spojení s § 388 a § 396 ods. 2 CSP) napadnutým uznesením zmenil uznesenie okresného súdu č. k. 18 C 497/2015-275 z 20. júna 2017 tak, že žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov prvoinštančného konania a zároveň rozhodol, že žiadnej zo strán nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania (bod 5).

28. Podľa § 257 CSP súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Citované zákonné ustanovenie predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho *«nemusí zaviazat' neúspešnú stranu sporu nahradiť*

trovy konania úspešnej strane, resp. nemusí zaviazať stranu, ktorá spôsobila vznik trov svojím zavinením, aby tieto trovy nahradila protistrane... Dôvody hodné osobitného zreteľa ani výnimočné okolnosti zákon neuvádza ani exemplifikatívne. Výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu súdu. V zmysle dnes už ustálenej judikatúry (pozri k tomu napr. uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 MCdo 17/2009, sp. zn. 5 Cdo 67/2010 či sp. zn. 3 MCdo 46/2012) ustanovenie § 257 nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnúť. Ustanovenie § 257 preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnúť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania. Strane, ktorá mala vo veci úspech, nemožno nepriznať náhradu trov podľa výnimočného ustanovenia len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodnutia o určitom druhu nárokov... Nejde o automatické pravidlo, ktoré by sa uplatňovalo vo vzťahu k určitému typu konania (k tomu napr. nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 292/07 či sp. zn. I. ÚS 303/12), ale ide o prvok individualizácie, nie ľubovôle zo strany súdu (pozri nález Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 727/2000)... Hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania (§ 255 ods. 1). Priamo z textu zákonného ustanovenia vyplýva, že súd by mal podľa neho rozhodovať iba vo výnimočných prípadoch... Zmyslom predmetného zákonného ustanovenia je, že ak súd zvolí postup podľa neho, nemôže žiadnej zo strán (ani úspešnej, ani neúspešnej) priznať náhradu trov konania. Napriek doslovnému zneniu ustanovenia § 257 nepriznanie sa môže týkať všetkých trov alebo len ich časti... Na účely moderácie nie je rozhodujúce, na základe akej zásady boli trovy uložené a ktorá strana ich má platiť; moderovať možno aj trovy zastaveného konania. Ak súd má v úmysle použiť moderačné právo alebo ak ho niektorá zo strán navrhne, musí súd umožniť protistrane, aby sa k tomu vyjadrila (k zámeru aj k dôkazom). Nie je možné, aby súd dospel k vnútornému presvedčeniu, že je potrebné aplikovať ustanovenie § 257 a strane, ktorá by inak trovy získala, to neoznámil a táto by sa to dozvedela až z rozhodnutia. Súd v prípade použitia ustanovenia § 257 je povinný „vytvoriť procesný priestor“ umožňujúci stranám sporu

vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu tohto ustanovenia [pozri k tomu rozsudok ESĽP Čepeck proti Českej republike (sťažnosť č. 9815/10) ako aj nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. PL. ÚS 46/13 a sp. zn. I. ÚS 1593/15]. Strana má teda právo byť explicitne vyzvaná, aby včas k prípadnej aplikácii § 257 vyjadrila svoje stanovisko. Výrok rozhodnutia v prípade úplnej moderácie by mal znieť „stranám sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva“ resp. „súd stranám nárok na náhradu trov konania nepriznáva“. Výrok, že „žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania“ už nemá v CSP oporu. Existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa musí súd vo svojom rozhodnutí riadne a presvedčivo odôvodniť, pretože v opačnom prípade by mohlo ísť o postup, ktorý by mohol mať znaky svojvôle. Nie je prípustné odôvodnenie obsahujúce iba odkaz na výpoveď účastníka konania bez toho, aby bolo možné z diel náhrady trov by napr. dostal odôvodnenia napadnutého rozsudku zistiť, z akých dôkazných prostriedkov súd čerpal svoje zistenia pre následný záver o odôvodnenosti aplikovať § 257. Aj podľa ustálenej súdnej praxe (pozri bližšie napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 119/03 či uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Cdo 67/2010) výnimočnosť použitia ustanovenia 257, ako aj to, v čom súd videl, že išlo o prípad hodný osobitného zreteľa, musí byť náležite odôvodnené.» (Števček, M.; Ficová, S.; Baricová, J.; Mesiarkinová, S.; Bajánková, J.; Tomašovič, M.; a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 940 – 943).

29. Rovnako aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) vyplýva, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. 1. 1999). Judikatúra ESĽP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

30. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že okrem toho, že formulácia výroku napadnutého uznesenia krajského súdu nemá oporu v CSP, napadnuté uznesenie

krajského súdu nie je vo vzťahu k aplikácii § 257 CSP presvedčivo odôvodnené, a táto skutočnosť v konečnom dôsledku zakladá nepreskúmateľnosť a ústavnú neudržateľnosť ním vydaného rozhodnutia. Krajský súd v napadnutom rozsudku nezohľadnil citované východiská ochrany základných práv a slobôd, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanom odvolaní nemožno hodnotiť inak ako prísne formalistický, odporujúci obsahu základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

31. Ústavný súd z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 18 C 497/2015 zistil, že v odvolaní proti uzneseniu okresného súdu č. k. 18 C 497/2015-275 z 20. júna 2017 žalobkyňa (okrajovo) poukázala *„i na ustanovenie § 257 CSP, ktoré z hľadiska náhrady trov konania predstavuje výnimku zo zásady zodpovednosti na zastavení konania“*, v súvislosti s čím *„súd by mal preskúmať, či zo skutkových okolností nevyplývajú predpoklady i pre jeho uplatnenie“*. K odvolaniu žalobkyne sa sťažovateľka vyjadrila podaním doručeným okresnému súdu 12. septembra 2017, avšak na uvedený „návrh“ žalobkyne osobitne nereagovala. Krajský súd sťažovateľku (ale ani žalobkyňu) k prípadnej aplikácii § 257 CSP explicitne nevyzval, a teda o podanom odvolaní rozhodol spôsobom, ktorý je arbitrárny, a tým ústavne nesúladný, pretože nevytvoril procesný priestor umožňujúci sťažovateľke (strane sporu) *vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu tohto ustanovenia*.

32. Ústavný súd zároveň ako ústavne nesúladnú vníma existenciu rozhodnutí krajského súdu vydaných v skutkovo identických prípadoch, v ktorých rozhodol odchylným spôsobom a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov prvostupňového konania, ako aj odvolacieho konania (bod 8). Zo svojej rozhodovacej činnosti (II. ÚS 569/2017) má však ústavný súd vedomosť aj o existencii rozhodnutia, ktorým krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu o priznaní náhrady trov konania žalobcovi v rozsahu 100 % a zároveň rozhodol o priznaní nároku žalobcovi na náhradu trov odvolacieho konania.

33. V tejto súvislosti ústavný súd už v minulosti vyslovil, že aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť

identicky, protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty, ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (III. ÚS 300/06). Pokiaľ súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 192/06). Potreba vysporiadať sa so známym rozhodnutím súdu v obdobnej veci (osobitne, ak ide o rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky) z hľadiska jeho dôvodov, pokiaľ súd dospeje následne k opačnému názoru, je súčasťou požiadavky na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (II. ÚS 426/2012). Právna istota spolu s požiadavkou ochrany legitímnych očakávaní principiálne neznamená právo účastníka konania na rovnaké právne posúdenie jeho veci. Nesporne však znamená právo na vysvetlenie dôvodov, pre ktoré sa konajúci orgán verejnej moci od stabilného, doteraz zastávaného právneho názoru odchyľuje (III. ÚS 51/2014).

34. Na uvedenom skutkovom základe ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ho podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 56 ods. 2 a § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

35. Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

36. Podľa § 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím podľa odseku 3, ktoré je vykonateľné jeho doručením.

37. Úlohou krajského súdu preto bude opätovne rozhodnúť o odvolaní žalobkyne majúcej na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 2 CSP (ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru), je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

38. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v časti, ktorou namietala porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu, nevyhoviel (bod 4 výroku nálezu), keďže jej strohé tvrdenie o potrebe „*svoje vlastnícke práva aktívne brániť, s čím je spojený vznik nákladov na právne zastúpenie*“, ktorým ho odôvodňovala, nepovažoval vzhľadom na obsah označených práv za právne relevantné, opodstatňujúce ústavný súd prijať záver o ich porušení.

III.

39. Sťažovateľka v petite sťažnosti požiadala ústavný súd o priznanie náhrady trov konania, ktoré vyčíslila celkovou sumou 390,50 €.

40. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

41. Pri rozhodovaní o priznaní náhrady trov konania ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorého výpočtovým základom pre účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka, ak odsek 4 neustanovuje inak. Táto podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za I. polrok 2017 predstavovala sumu 921 €.

42. Ústavný súd preto v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 390,50 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti – vykonané v roku 2018) v sume po 153,50 € za jeden úkon a dva režijné paušály v sume po 9,21 € za jeden paušál vrátane 20 % DPH, ktoré zaviazal uhradiť krajský súd (bod 3 výroku nálezu).

43. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. mája 2018